

φορά

φορά, η, ουσ. [<αρχ. φορά <φέρω]. **1.** η κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάτι: «η φορά του ανέμου ήταν νοτιοδυτική || η αλλαγή της φοράς του ανέμου γλίτωσε το χωριό απ' τη φωτιά». **2.** περίπτωση, περίπτωση που προσδιορίζεται και χρονικά, χρονική περίοδος ή στιγμή: «την προηγούμενη φορά μας είπες άλλα πράγματα || την επόμενη φορά θα σε τιμωρήσω παραδειγματικά || αυτή τη φορά έχεις άδικο». (Ακολουθούν 60 φρ.)·

- ακόμα μια φορά, βλ. φρ. άλλη μια φορά·

- άλλη μια φορά, **α.** σε μια άλλη παρόμοια περίπτωση: «θυμάμαι πως άλλη μια φορά που βρέθηκα σε ανάγκη και σου ζήτησα να με βοηθήσεις, αρνήθηκες πάλι όπως και τώρα». **β.** δηλώνει επίσης την ανάγκη να επαναληφθεί κάτι, ξανά, πάλι, εκ νέου: «δες την υπόθεση άλλη μια φορά και θα δεις πως έχω δίκιο»·

- άλλη φορά, βλ. φρ. μια άλλη φορά·

- άνοιξε για πρώτη φορά τα μάτια του, βλ. λ. μάτι·

- από καμιά φορά, βλ. φρ. καμιά φορά·

- για μια φορά, κατ' εξαίρεση: «θα σε συγχωρήσω για μια φορά, επειδή είσαι γιος του φίλου μου»·

- για πρώτη και τελευταία φορά, αμετάκλητα, χωρίς επανάληψη, οριστικά: «στο λέω για πρώτη και τελευταία φορά πως δε θα καλύψω ξανά τις παρατυπίες σου || θα σε βοηθήσω τώρα, αλλά το κάνω για πρώτη και τελευταία φορά»·

- για στερνή φορά, για τελευταία φορά: «θα σου το πω για στερνή φορά και θέλω να το βάλεις καλά στο μυαλό σου». (Λαϊκό τραγούδι: τον είδα για στερνή φορά τα μάτια του πριν κλείσει, κι είπε στις Κρήτες το νησί δε θα ξαναπατήσει)·

- για τελευταία φορά! βλ. φρ. στο λέω για τελευταία φορά(!)·

- για υστερνή φορά, για τελευταία φορά: «λίγο πριν πεθάνει, φίλησε για υστερνή φορά τα παιδιά του». (Λαϊκό τραγούδι: χτυπάτε τις καμπάνες απόψε θλιβερά, ο κόσμος να ξυπνήσει ν' ακούσει ένα τραγούδι, που θα το πω με πόνο για υστερνή φορά)·

- για χιλιοστή φορά, πάρα πολλές φορές: «στο λέω για χιλιοστή φορά πως δε θέλω να κάνεις παρέα μαζί του»·

- δουλειά μια φορά! βλ. λ. δουλειά·

- εκατό φορές, πολύ συχνά: «εκατό φορές πέρασα απ' το σπίτι για να σε δω και δε σε βρήκα ούτε μια φορά»·

- εκείνη τη φορά, σε εκείνη την περίπτωση, τότε: «εκείνη τη φορά είχες διαφορετική άποψη πάνω στο ίδιο θέμα || εκείνη τη φορά που συναντηθήκαμε ήσουν κάπως στενοχωρημένος»·

- ένα κάρο φορές, βλ. λ. κάρο·

- ένα σωρό φορές, πάρα πολλές φορές, πάρα πολύ συχνά: «ένα σωρό φορές μου 'χεις φερθεί σκάρτα || του το 'πα ένα σωρό φορές να μην κάνει παρέα μ' αυτόν τον αλήτη, αλλά αυτός το δικό του»·

- η ίδια αλεπού δεν πέφτει δυο φορές στην παγίδα, βλ. λ. αλεπού·

- η στάμνα πολλές φορές πάει στη βρύση και μια φορά σπάει, βλ. λ. στάμνα·

- η φορά των πραγμάτων, ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται μια κατάσταση, η τροπή, η εξέλιξη που παίρνει μια

κατάσταση: «υπάρχει πολιτική αστάθεια κι ανησυχούμε, γιατί δε γνωρίζουμε πώς θα εξελιχθεί η φορά των πραγμάτων»·

- *κάθε φορά*, όλες τις φορές, πάντα: «κάθε φορά που αργεί, μου λέει την ίδια δικαιολογία». (Λαϊκό τραγούδι: **κάθε φορά** που ξημερώνει δεκατρείς, δε βγαίνω απ' το κρεβάτι, κλειδώνω πόρτες και παράθυρα, μα πού να κλείσω μάτι)·

- *κάθε φορά που...*, βλ. φρ. *όσες φορές*·

- *καμιά φορά*, **α.** σε αραιά διαστήματα, πότε πότε, σε ορισμένες περιπτώσεις: «καμιά φορά περνάει απ' το μπαράκι μας και πίνουμε κανένα ποτάκι». (Λαϊκό τραγούδι: *κι αν τραβηχτώ καμιά φορά μ' άλλη γυναίκα πονηρά και λάχει και το μάθεις, να μη μ' αρχίσεις τον καβγά και τα τσουγκρίσουμε τ' αβγά κι άλλο κακό μην πάθει*). **β.** κάποτε: «καμιά φορά αποφάσισε να επιστρέψει στο σπίτι του». **γ.** ποτέ: «καμιά φορά δεν ήρθες να με δεις, όταν ήμουν στο νοσοκομείο || καμιά φορά δε σ' άκουσα να πεις καλό λόγο για μένα»·

- *καμιά φορά κι ο άγνωστος*, φρόνιμη γνώμη δίνει, βλ. λ. [γνώμη](#)·

- *κάποια φορά*, (αόριστα) κάποτε στο παρελθόν: «θυμάμαι πως κάποια φορά είχαμε συναντηθεί μ' αυτόν τον άνθρωπο σε κάποιο συνέδριο». (Λαϊκό τραγούδι: *είχα αγαπήσει κάποια φορά, μα βγήκε ψέμα. Τι συμφορά*)·

- *με μια φορά*, βλ. συνηθέστ. *με το πρώτο*, λ. πρώτος·

- *με την πρώτη φορά*, βλ. συνηθέστ. *με το πρώτο*, λ. πρώτος·

- *μερικές φορές*, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενίοτε: «μερικές φορές γίνεται ο πιο ευχάριστος άνθρωπος του κόσμου»· βλ. και φρ. *καμιά φορά*·

- *μια άλλη φορά*, σε μια άλλη παρόμοια ευκαιρία ή περίπτωση, μια άλλη ώρα: «μπορώ να σας απασχολήσω λιγάκι; -Μια άλλη φορά, γιατί τώρα είμαι βιαστικός»·

- *μια φορά!* (ακούγεται μετά από ουσιαστικό) δηλώνει θαυμασμό: «γυναίκα μια φορά! || άνθρωπος μια φορά! || αυτοκίνητο μια φορά! || σπίτι μια φορά!»·

- *μια φορά*, **α.** έτσι ή αλλιώς, πάντως: «μια φορά εγώ έχω ήσυχη τη συνείδησή μου || εγώ μια φορά έκανα το καθήκον μου || εσείς μια φορά δεν πρέπει να στενοχωριέστε, γιατί δώσατε το παρόν σας || όσο κι αν προσπάθησες να τον εμποδίσεις, αυτός μια φορά έκανε τη δουλειά του». **β.** (αόριστα) κάποτε στο παρελθόν: «απ' ότι θυμάμαι, μια φορά μου είπες πως μπορώ να βασίζομαι επάνω σου». (Παιδικό τραγούδι: *μια γίδα μια φορά κουνούσε την ουρά, κουνούσε την ουρά και μάσαγε γερά*)·

- *μια φορά...*, λέγεται στην περίπτωση που θέλει να υπερασπιστεί ή να διαχωρίσει κάποιος τη θέση του ή τη θέση άλλου ή άλλων: «εγώ μια φορά σε προειδοποίησα ότι είναι απατεώνας || αυτός μια φορά κλείδωσε το μαγαζί· τώρα, πώς μπήκαν οι άλλοι μέσα είναι για έρευνα»·

- *μια φορά γεννιέται ο άνθρωπος*, έκφραση για να τονιστεί η αξία της ζωής ή έκφραση με την οποία δικαιολογεί κανείς την τάση που έχει για γλέντια και διασκεδάσεις·

- *μια φορά ακόμα*, επιπλέον, ξανά: «μια φορά ακόμα αν μου μιλήσεις άσχημα, θα σε σπάσω στο ξύλο». (Λαϊκό τραγούδι: *γλέντα φτωχή μου καρδιά μια φορά ακόμα, αύριο θα είναι αργά, θα 'σαι μες στο χώμα*)·

- *μια φορά κι έναν καιρό*, **α.** (αόριστα) κάποτε στο μακρινό παρελθόν: «αυτά που λες γίνονταν μια φορά κι έναν καιρό, γιατί οι σημερινοί νέοι σκέφτονται διαφορετικά». (Τραγούδι: *μια φορά κι έναν καιρό σε μεγάλο σπιτικό καμαριέρης της κυρίας ήτανε ο Ζαχαρίας και κουμάντο στην κουζίνα έκανε η Αντζουλίνα*). **β.** η απαρχή των παραμυθιών·

- *μια φορά με γέννησε η μάνα μου*, βλ. λ. [μάννα](#)·

- μια φορά στα τόσα ή μια φορά στις τόσες, πολύ σπάνια: «περνάει απ' το μπαράκι που συχνάζουμε, μια φορά στις τόσες»·
- μια φορά στα χίλια χρόνια, βλ. λ. [χρόνος](#)·
- να μην το λέω δυο φορές, πρέπει να γίνει αμέσως αντιληπτό, κατανοητό αυτό που λέω, ή πρέπει να πραγματοποιηθεί χωρίς άλλη επισήμανση αυτό που ζητώ, αυτό που προστάζω, να μην το επαναλάβω: «έλα, ρε παιδάκι μου, είσαι έξυπνος άνθρωπος και δεν πρέπει να το λέω δυο φορές για να το καταλάβεις! || θα κάνετε αυτό που σας είπα και να μην το λέω δυο φορές»·
- να φάω κι εγώ μια φορά γλυκό ψωμί ή να φάμε κι εμείς μια φορά γλυκό ψωμί, βλ. λ. [ψωμί](#)·
- ξεχνά η γρουσουζα η πεθερά, πως ήταν νύφη μια φορά, βλ. λ. [πεθερά](#)·
- όλες τις φορές, πάντα: «όποτε ζήτησα τη βοήθειά του, με βοήθησε όλες τις φορές»·
- όμορφο είναι τ' όμορφο πέντε φορές και δέκα, μ' απ' όλα ομορφότερο η γνωστική γυναίκα, βλ. λ. [γυναίκα](#)·
- όσες φορές, όποτε, κάθε φορά, οσάκις: «όσες φορές χρειάστηκε τη βοήθειά του, με βοήθησε χωρίς δεύτερο λόγο»·
- ούτε μια φορά, ποτέ: «όσες φορές σου ζήτησα να με βοηθήσεις, ούτε μια φορά με βοήθησες || ούτε μια φορά δεν άκουσα κακό λόγο απ' τα χείλη του»·
- πολλές φορές, συχνά: «περνάει πολλές φορές απ' αυτό το μπαράκι || συναντιόμαστε πολλές φορές και τα λέμε»·
- πόσες φορές σου το 'πα! σου το έχω πει πολλές φορές: «πόσες φορές σου το 'πα να μην κάνεις παρέα μ' αυτόν τον απατεώνα!». (Λαϊκό τραγούδι: *μη με βαράς κυρ δάσκαλε και μη μου κάνεις κόλπα, 'γω δε μαθαίνω γράμματα, πόσες φορές σου το 'πα*)·
- πρώτη μου φορά ή πρώτη φορά, που δεν υπήρξε άλλη πριν από αυτή: «πρώτη μου φορά έρχομαι σ' αυτό το μέρος || είναι πρώτη φορά που συναντώ αυτόν τον άνθρωπο || πρώτη φορά τρώω τόσο νόστιμο φαγητό»·
- σε μια φορά, βλ. συνηθέστ. με το πρώτο, λ. πρώτος·
- στερνή φορά, τελευταία φορά: «στερνή φορά που τον είδα, ήταν λίγο πριν φύγει για το εξωτερικό»·
- στο λέω για τελευταία φορά, λέγεται ως τελευταία αυστηρή προειδοποίηση σε κάποιον: «αν ξανακάνεις κοπάνα απ' τη δουλειά σου, θα πάρεις πόδι κι αυτό στο λέω για τελευταία φορά»·
- την άλλη φορά ή την άλλη τη φορά, **α.** την επόμενη παρόμοια περίπτωση, περίπτωση: «την άλλη φορά που θα συνεδριάσει το συμβούλιο, θ' ασχοληθούμε με την περίπτωσή σου». **β.** την προηγούμενη παρόμοια περίπτωση, περίπτωση: «μα πώς δε θυμάστε! Την άλλη φορά υπογράψατε παρόμοια αίτηση»·
- την τελευταία φορά, που είναι η πιο κοντινή, η πιο πρόσφατη: «την τελευταία φορά που συναντηθήκαμε, υποστήριζες άλλα πράγματα || την τελευταία φορά που σε είδα, είχες τα χάλια σου»·
- το γκαβό πουλί ο Θεός δυο φορές το βλέπει, βλ. λ. [πουλί](#)·
- τόσες φορές, πολλές φορές: «τόσες φορές σου είπα να μην κάνεις φασαρία!». (Λαϊκό τραγούδι: *πέινασα, δίψασα, κοιμήθηκα στους δρόμους για την γυναίκα π' αγαπούσα την κακή, τόσες φορές κυνηγημένος απ' τους νόμους και άλλες τόσες τραβηγμένος φυλακή*)·
- του παιδιού μου το παιδί είναι δυο φορές παιδί, βλ. λ. [παιδί](#)·

- του φτωχού τα ρούχα, δυο φορές του λένε με γεια, βλ. λ. [ρούχο](#).
- του χαρτοπαίχτη, του ψαρά, του κυνηγού το πιάτο, δέκα φορές είν' αδειανό και μια φορά γεμάτο, βλ. λ. [πιάτο](#).
- υστερνή φορά, τελευταία φορά: «υστερνή φορά που είδα τον τάδε, ήταν τότε που σας είχα δει μαζί».
- φορές φορές, κατά αραιά διαστήματα, κάποτε κάποτε, πότε πότε: «φορές φορές περνάει απ' το γραφείο μου και τα λέμε λιγάκι».
- χίλιες φορές, πάρα πολύ συχνά: «χίλιες φορές πέρασα απ' το γραφείο του να τον συναντήσω, αλλά πάντα έλειπε || χίλιες φορές στο 'χω πει να μην κάνεις παρέα μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί είναι απατεώνας». (Λαϊκό τραγούδι: του το 'χω πει **χίλιες φορές** πολλά ν' ακούς, λίγα να λες κι όταν μιλώ εγώ και επιμένω, εσύ να κάνεις τουμπεκί ψιλοκομμένο).
- χίλιες φορές χαλάλι, βλ. λ. [χαλάλι](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας